J. Norðberg: 'Eg bjóði ikki uppá skipini'

Síða 8

tíðinda
sosialurin
blaðið

7,-

Nr. 111 ★ mikudagur 16. juni 1993

Náttarkoyring kostaði 19 ára gomlum lívið

Síða 12

Tríggir aðrir í aldrinum 17-24 ár liggja á landsjúrkahúsinum við snuddum teir fingu tá bilur teirra fór útav beint sunnanfyri Skopun týsnáttina

---

Thyge Lehman aftaná Jan Mayen - dómin:

Haldið fast um miðlinju sum botnmark

Síða 14-15

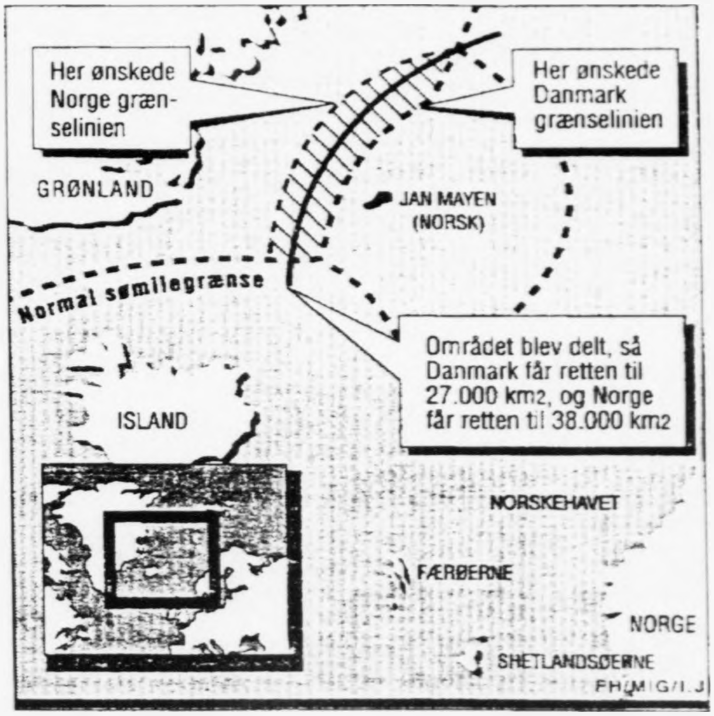

– Jan Mayen dómurin sýnir, at eingin sak er eins og at hvør sak verður dømd útfrá tess egnu fortreytum. Tí eiga føroyingar at halda fast við miðlinjukravinum, sigur Thyge Lehmann, danskur samráðingarleiðari, sum seinastu 17 árini hevur samráðst við norðmenn

Thyge Lehman, stjóri í danska uttanríkismálaráðnum:

-Standið við kravið um miðlinjumark

-Tað áhugavera við Jan Mayen-dóminum er tann sannroynd, at tað verður staðfest, at eingin sak er eins og at hvør sak verður dømd út frá tess egnu fortreytum. Sostatt eiga føroyingar - uttan mun til Jan Mayen-dómin - at halda fast um kravið um, at miðlinjan eisini skal vera botnmark.

Hetta sigur leiðarin í donsku samráðingarnevndini, sum í skjótt 17 ár hevur samráðst við norðmenn um markið millum Grønland og Jan Mayen, Thyge Lehman.

Hann er eisini limur í føroysk-donsku nevndini, sum samráðist við bretar. Thyge Lehman heldur annars, at samráðingarnar við bretar fara at vera drúgvar, tá hugsað verður um, at talan er eisini um allan spurningin viðvíkjandi Rock All og Hatton-platoinum, sum fleiri lond gera krav upp á.

-Men føroyingar skulu fáa alla ta hjálp frá løgfrøðingu tænastuni í uttanríkisráðnum sigur hann við Tíðindablaðið Sosialin.

-Eg eri rímuliga nøgdur við dómin. Hann gav okkum ikki alt tað, ið vit bóðu um. Vit fingu eitt sindur minni enn helvtina av tí øki, sum vit settu fram krav um.

Hetta sigur danski samráðingarleiðarin Thyge Lehman í eini viðmerking til dómin millum Danmark og Noreg um markið millum Grønland og Jan Mayen.

Hann er ikki kløkkur av dóminum, sum hann heldur verða eina millumloysn, ið gongur báðum partum á møti.

Uppá fyrispurning um Danmark og Grønland eiga at vera nøgd við dómin sigur Thyge Lehman, at tað eiga londini at vera og eru tvær orsøkir til hetta.

Lutvíst tí at Grønland nú fær rættin til eitt øki uppá millum 20.000 og 30.000 ferkilometrar og har Noreg seinastu 12 árini hevur fiskað og veitt kóp heilt upp til miðlinjuna. Tað hava grønlendingar ikki verið fegnir um.

Hin orsøkin er tann, at júst hetta økið hevur elvt til nógv stríð og ósemju millum Danmark og Noreg, eitt nú hava føroysk fiskiskip verið upp í. Nú hevur dómstólurin tikið eina endaliga og bindandi avgerð og út frá henni ber nú til at leggja politikkin í økinum til rættis.

Thyge Lehman er sera fegin um, at tær ósemjur, sum hava verið í Norðuratlantshavi orsakað av markinum við Jan Mayen, nú eru at enda komnar og at allir partar kunnu vera nøgdir.

Norðmenn eisini nøgdir

-Hava norðmenn orsøk til at vera nøgdir?

-Ja tað hava teir kanska. Men teir løgdu annars í síni argumentatión sera stóran dent á miðlinjuna, men øll henda argumentatiónin varð víst aftur av dómstólinum. Tað hava teir so ongan orsøk til at vera nøgdir við. Men sjálvt úrslitið kunnu teir tó vera nøgdir við. Linjan, sum er vorðið mark er sett út frá, at hvør parturin

Thyge Lehman (nr. 2 frá høgru) her á fundi saman við Maritu Petersen, løgmanni og Niels Helveg Petersen, uttanríkisráðharra. Hølgir W. Poulsen, sum var við á fundinum, er limur í føroysk-donsku nevndini, sum samráðist við bretar um markið

Danski samráðingarleiðarin í Haag sissar føroyingar:

-Eg beri ikki ótta fyri at Jan Mayen-dómur fer at skaða Føroyar

Tey viðurskifti, sum eru galdandi í sakini um markið millum Føroyar og Bretland eru so ymisk frá teimum millum Grønland og Jan Mayen, at føroyingar eiga ikki at bera ótta fyri eini avgerð í Haag, sum gongur ímóti miðlinjuprincippinum sigur Thyge Lehman, leiðari í donsku nevndini, sum er í Haag fyri at verja donsku sjónarmiðini í sakini um markið millum Grønland

Tyge Lehmann stendur við orð síni í Sosialinum í januar í ár, tá hann royndi at sissa føroyingar um ikki at bera ótta fyri, at ein Jan Mayen-dómur, sum gekk ímóti miðlinjuprincippinum fór at skaða føroysku sakina við bretar

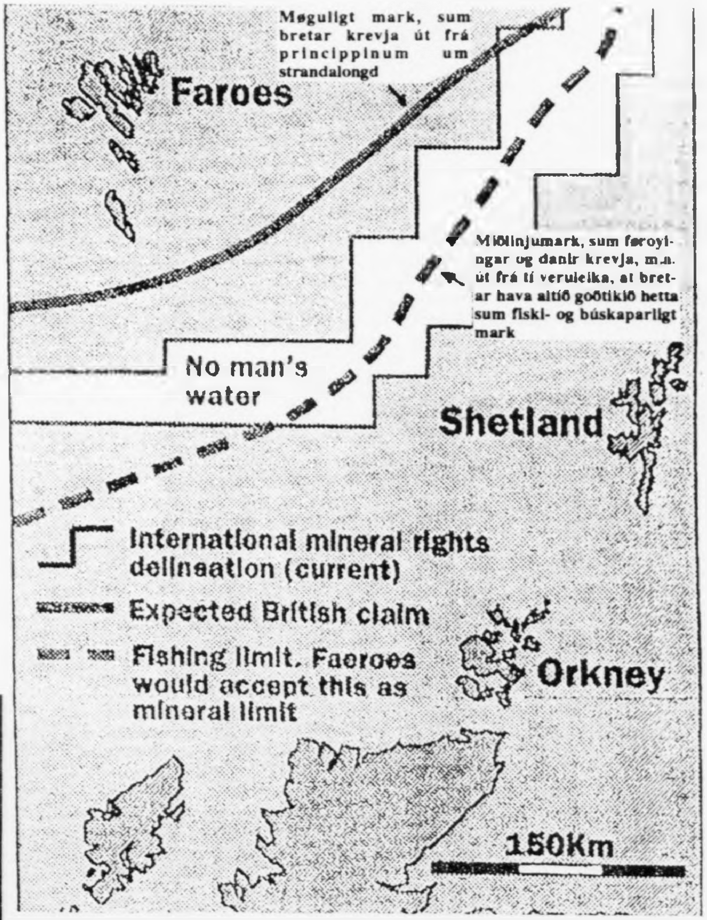

Nú sita serkønir og nærlesa premissurnar í Jan Mayen-dóminum fyri at vita, um tær kunnu hava týdning fyri ósemjuna millum Føroyar og Bretland. Kortið vísir miðlinjuna og so eina linju, sum eitt skotskt blað heldur vera ta linju bretar seta sum krav fyri mark

➤

Dánjal Nolsøe, fyrrv. dómari og serkønur í havrætti eftir Jan Mayen-dóm:

Meira bjartskygdur nú

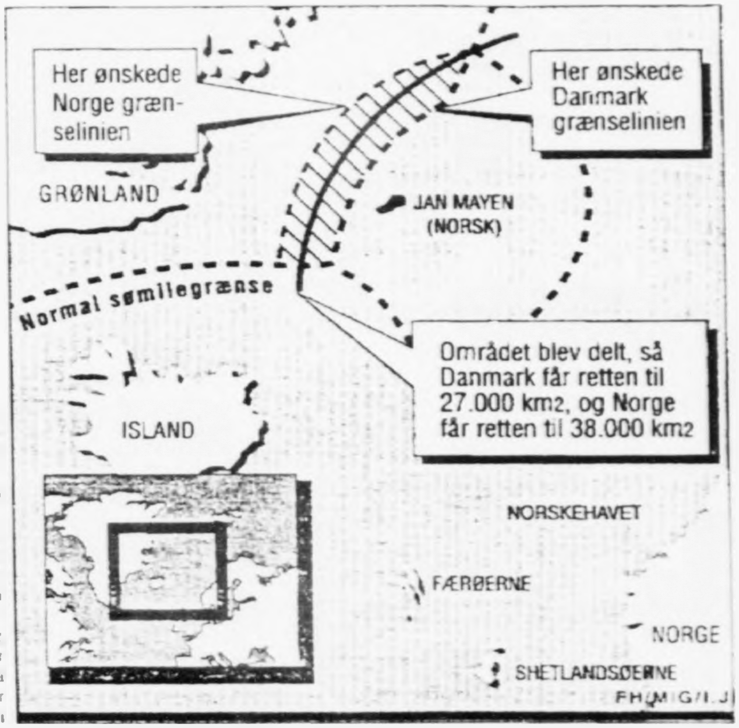

Ein av teimum, sum sera spentur hevur fylgt sakarmálinum millum Noreg og Danmark um markið millum Jan Mayen og Grønland er Dánjal Nolsøe, fyrrv. dómari og serkønur í havrættarspurningum og ráðgevi hjá føroysku donsku nevndini, ið samráðist við bretar um markið.

-Eg havi ikki sæð dómin enn, men fari at lesa hann sera nágreiniliga tá eg fái hann. Her hugsi eg serliga um grundgevingarnar og ikki minst, hvussu stórur dentur verður lagdur á strandalongdina sigur Dánjal Nolsøe, sum eisini er meira bjartskygdur nú enn hann var undan dóminum. Eg eri ikki so bangin nú fyri, at dómurin kan skaða okkum, sum eg var undan dóminum.

Dánjal Nolsøe sigur, at hann er rættiliga bilsin av dóminum, tí hann gav báðum pørtum nærum líka nógv, hann var rætt og slætt eitt kompromi. Tann møguleikin, at úrslitið skuldi blíva eitt býti av økinum, var ongantíð nevndur í procedurini.

Hann ger annars vart við, at fyrr enn hann hevur sæð dómin og premissurnar er ógjørligt at siga nakað um, hvønn týdning hann fer at fáa fyri Føroyar.

Donsk bløð gera annars nógv burtur úr dóminum, sum tey meta er ein millumloysn, har Danmark tvs. Grønland nú fær rættin til eitt stórt og ríkt fiskiøki, meðan norðmenn mugu taka sær nakað aftur frá miðlinjuni, men tó ikki so nógv sum Danmark kravdi, nevniliga at tað skuldi galda 200 fjórðingamark rundan um Grønland.

Samsvart Jyllandsposten so hava dómararnir í Haag lagt stóran dent á júst spurningin um strandalong og siga, at strondin á Jan Mayen er nógv minni enn tann grønlendska og tí vildi tað verið órimuligt at býta økið við eini miðlinju.

Harafturímóti hava dómarnir víst aftur donsku sjónarmiðunum um, at økið hevur stóran búskaparligan týdning fyri grønlendingar, og heldur ikki sjónarmiðið hjá dønum um, at Jan Mayen er ein óbygd oyggj uttan nakran búskap, hava teir tikið við í sínar metingar.

jan

hevur fingið eina helvt av tí kravda økinum. So ein kann siga, at í hesum sakarmáli er eingin tapari, og tað er tað besta í eini rættarsak.

-Nú samráðast Danmark og Føroyar við Bretland um markið millum Føroyar og Skotland. Hvussu vil tú lesa henda dómin sæð út frá teimum samráðingunum?

Tað er eitt sindur fortfort at siga her og nú, tí ein noyðist at lesa premissurnar væl og virðiliga. Men eg haldi ein kann siga so mikið sum, at tað greitt kemur fram í hesum dóminum, at tað partarnir hava gjørt í øðrum málum, hvat ein hevur fyritikið sær á ráðstevnum o.l. hevur ongan týdning fyri ta sak, sum skal avgerast.

Eingin sak er eins

Dómurin í Jan Mayen-málinum er ómetaliga konkretur um júst hetta málið. Hann er eisini ein undirstriking av tí, sum vit og eg sjálvur eisini havi sagt við Sosialin fyrr í ár, at ein eigur ikki at generalisera frá eini sak til aðra, tí eingin sak er eins.

Thyge Lehman sigur víðari, at dómararnir hava heilt sæð burt frá at hyggja eftir undantørnum dómum og umstøðum.

-Tað vit trúðu var eitt av okkara bestu kortum nevniliga at Noreg hevur avtalað 200 fjórðingamark við Ísland, hevur dómstólurin als ikki tikið við.

So hvat ein hevur gjørt og avtalað í øðrum málum hevur ongan týdning hava fyri dómin. Við øðrum øðrum, sakir av slíkum slag verða eina og aleina avgjørdur út frá tess egnu fortreytum - "each case and og its own merrits".

-Vil tað siga, at bretar hava onga grund til at vera glaðir fyri, at dómstólurin ikki er gingin inn fyri norska kravinum um miðlinju, nú tá hesin dómurin ikki skapar presedens fyri eitt nú málið millum Føroyar og Bretland?

-Tað hava teir ikki. Miðlinjuprinsippið er ikki viðtikið sum tað einasta galdandi princippið, men tað er kortini tað natúrliga útgangsstøðið, og so kann tað sjálvandi justerast. Og í hesum føri hevur ein justerað miðlinjuna heilt munandi til fyrimun fyri Grønland hóast ikki so nógv, sum vit høvdu biðið um.

-Vit tað siga, at dómarin bæði hevur gingið inn fyri miðlinjuprinsippinum og samtundis verið ímóti tí?

-Ja tað kann ein gott siga. Miðlinjuprinsippið er ikki eitt prinsipp sum uttan víðari er galdandi í øllum spurningum um mark, sjálvt ikki millum strendur. Men tað verður so brúkt sum útgangsstøði.

Føroyingar eiga at varðveita kravið um miðlinju

-Heldur tú tað er rímuligt av føroyingum at halda fast um kravið um miðlinju nú eftir henda dómin?

-Ja so avgjørt.

-Okkara samráðingarfólk hava víst á vandan, at skuldi stríðið um markið endað í Haag, so høvdu dómar í líknandi málum so sum í Kanada og millum Libya og Malta kunnað verið presedens og gagnað Bretlandi!

Til tað vil eg bert siga at miðlinjuprinsippið verður ikki innan fólkarætt brúkt sum tann einasti galdandi býtingarhátturin. Men tað verður brúkt sum eitt útgangsstøði. Men lat meg endurtaka, at dómurin í Haag sigur greitt, at tað nyttar ikki at vísa til undantørin mál og viðurskifti.

-Hvørji góð ráð hevur tú til eftirmann tín og núverandi leiðara í føroysk-donsku samráðingarnevndini Árna Olafson?

-At lesa dómin saman við okkum.

Botnmark og miðlinja eiga at fylgjast

Vit spurdu eisini Thyge Lehman, hvussu stóran týdning hann leggur í sjónarmiðini um at miðlinja og botnmark eiga at fylgjast!

Hetta var nettup ein kjarnin í Jan Mayen-dóminum, og eg vil eisini halda tað er rætt av føroyingum at halda fast um júst tað sjónarmiðið.

-Heldur tú tað verður neyðugt hjá føroyingum at fara til Haag fyri at loysa ósemjuna við bretar?

-Tað skal eg ikki úttala meg um. Samráðingarnar hava varað nøkur ár og eru ikki komnar so langt. Tað er sera vanligt, at tey samráðast í mong ár um slíkar stríðsspurningar. Og hvat viðvíkur sakini millum Føroyar og Bretland so er umframt markið millum Føroyar og Skotland tað sera stóra og torgreidda málið spurningurin um alt Rockall og Hatton-platoið. Tað er ein heilt onnur sak enn tann við Jan Mayen, og har tað eisini eru nógv fleiri lond uppi í. So eg kann bert siga, at alt peikar á rættiliga drúgvar og umfevnandi samráðingar millum Føroyar og Bretland.

-Eiga føroyingar at vera nøgdir við Jan Mayen dómin?

-Tað haldi eg avgjørt.

-Nú hevur tú tikið teg aftur sum leiðara í føroysk donsku samráðingarnevndini. Men kunnu vit rokna við at síggja teg millum limirnar í nevndini kortini?

Vit eru við alla tíðina. Løgfrøðiliga tænastan og uttanríkisráðið eru fult og heilt við í hesum samráðingum saman við føroyingum. Hvat viðvíkur avgerðini at lata føroyingum leiðsluna í hesum samráðingum kann eg bert siga, at í sambandi við bæði ráevnisavtaluna og so mangt annað, so hava vit kent tað so, at tað vildi verið best, um Føroyar tóku orðið fyrst.

-Det er vigtigt, at Færøerne fører ordet, fordi det er dem, der har skoen på og ved, hvor den trykker.

Men tit skulu fáa alla hjálp tit hava brúk fyri frá løgfrøðiligu tænastuni í uttanríkisráðnum sigur Thyge Lehman.

jan